

A hungarológia hírei

Tudományos ülések, konferenciák

Mikes Kelemen-émlékünnepség Háromszéken

1990. szeptember 22–23.

Nagyszabású, felemelő és szívszorítóan szép emlékünnepségnek adott helyet Sepsiszentgyörgy és Zágon Mikes Kelemen születésének 300. évfordulója alkalmából.

Január óta több ízben tartottak Mikes-esteket, amelyek a helyi RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) és az időközben megalakuló Mikes Emlékbizottság szervezésében a szeptember 22–23-i ünnepségekbe torkollottak. A rendezvénysorozat elsősorban Veress Dániel író érdeme, nemcsak azért, mert ő volt az ügy kovásza, hanem azért is, mert több évtizedes Mikes-kutatásai, könyvei, Mikes-drámája és több mint száz Mikes-publikációja révén régóta tartja ébren Mikes szellemét.

A sepsiszentgyörgyi színház Tamási Áron tagozatának nagytermében zsúfolt ház előtt vette kezdetét az ünnepség.

Domokos Géza nyitotta meg a rendezvényt, majd Kovászna megye prefektusa üdvözölte a megjelenteket. Ezt követően a „ceremóniamester”, *Veress Dániel*, Mikes életrajzírója mutatta be a tudományos szimpozion előadóit. Elsőként *Varga Imre*, a budapesti Irodalomtudományi Intézet kutatója emelkedett szólásra. Keretelőadásában a mikesi életút jelentősebb mozzanatait értelmezte. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzorának, *Várkonyi Ágnes*nek az előadásában a súlypont egy eddig keveset magyarózott kulcsszóra, a *hírre* esett. Újszerű szempontot érvényesített, amikor a *hírlevelekről* beszélt Mikessel kapcsolatban, és a hír információ-értékét fejtegette. Várkonyi Ágnes a továbbiakban a hazai hagyomány és az európai művelődés egységét hangsúlyozta a rodostói remete életművében. Végül a Mikes-kutatás új adattárát ismertette: a franciaországi levéltári dokumentumokkal (Rákócziék Rodostóba való költözésének hivatalos okfejtésével) hasonlította össze Mikes-adattárát, és a levelek vonatkozó részeinek a pontosságára mutatott rá. Érdekes, a szakirodalmat ismeretlen részletekkel színező témát tárgyalt *Kilián István*, az Irodalomtudományi Intézet kutatója: *Mikes leveleinek vallásossága*. „Az emberek a száját hallgatják meg, de az Isten a szívet tekinti” — idézte szabadon Mikest, akinek a vallásosságáról azt fejtegette, hogy az az őskeresztény hitvilághoz áll közel. Majd *Vörös Imre* előadását (Eötvös Loránd Tudományegyetem) követhette figyelemmel a hallgatóság, aki Mikes fordításairól, eddig csak kéziratban őrzött munkásságáról közölt adatokat. A fordítások a világszemlélet, az írói arculat kiegészítői — állapította meg — és mély lelki kultúráról tanúskodnak. Érdekesnek bizonyult *Bitskey István*

(Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem) témája is, aki a magyar levéltudomány hagyományai és a *Leveleskönyv* közötti kapcsolat kérdéseiről értekezett. Kiemelte, hogy a levelek hangsúlya az írói szubjektumra, az érzelmekre — és ebből fakadóan — a lírai hangvétellel irányul. Ez utóbbit nem méltatták kellő figyelemmel — állapította meg.

Szünet után az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora, az irodalomtörténész *Czine Mihály* kapott először szót. Az előadó a háromszéki tájhoz fűzött lírai vallomásokot, s Nagy László-idézetével jellemezte Mikeset: „Ki a hűséggel él, a jövő századokig számon tartják üzenetét . . .”. *Nagy Miklós*, debreceni professzor a Jókai műveiben előforduló Mikes-, illetve Rákóczi-toposzokat mutatta be. *Pintér Márta Zsuzsánna* budapesti színháztörténész előadása sok új adattal lepette meg. *Mikes a kolozsvári Mátyás-drámában* című értekezése (egy eddig ismeretlen latin–magyar nyelvű, jezsuita darab) a színlap adatai alapján a gyermek Mikes színiszereplését magyarázta. A kolozsvári jezsuiták *Historia domusa* által is megőrzött adatokból vetítette elénk az alig 10–12 éves, katolikussá lett kisdíák jezsuita vallásos drámában vállalt főszerepét (Clemens Mikes — Catalina, öt jelenetben), a Mikes-életrajz új adalékát.

Szombat délután az ifjúság számára *Zágonról Rodostóig* címmel vetített képes útibeszámolót tartottak, majd a Székely Nemzeti Múzeumban megnyitották a *Mikes Ex Libris*, valamint a *Rákóczi–Mikes* emlékkiállítását. Este a vendégeknek a versailles-i *Culture-Frac Velizy Színház* francia nyelven játszott *Molière Tartuffe*-jét.

A szellemiek után az érzelmiek következtek. Ebben a vonatkozásban az emlékünnepek csúcsát a Zágonban szeptember 23-án, vasárnap 10 órakor kezdődő ökumenikus istentisztelet jelentette. A zágoni református templomban *Csiha Kálmán*, Erdély református püspöke hirdetett ígét, s közreműködtek a testvéregyházak képviselői, többek közt a gyulafehérvári katolikus püspökhelyettes és egy román esperes is. Az istentisztelet, majd az ugyanott tartott emlékműsor, a színészek szavalatai, *Veress Dániel* Mikes-emlékbeszéde, a sepsiszentgyörgyi *Vox Humana*, valamint a zágoni Vegyeskórus fellépte — a résztvevők egyöntetű véleménye szerint — örökre emlékeztetése tette ezt a meleg, napfényes őszi napot. Az ünnepi menet a templomból a Mikes-Szentkereszti udvarház parkjába sétált át. Itt a szabad ég alatti nézőtérre beszédet mondott többek közt *Domokos Géza*, aki szintén Zágon szülőtte, *Czine Mihály*, *Jókai Anna*, a Magyar Írószövetség elnöke, valamint hollandiai és finnországi vendégek. Az amsterdami Mikes Kelemen Művelődési Egylet képviselőjeként *Ács Zoltán* hozta el üdvözlését, és a kör díját a jelenlevő *Pusztai János* szatmári írónak adta át.

Király Béla